

Carlos M e s t e r s. *Vom Leben zur Bibel, von der Bibel zum Leben*. Bd. 1-2. Mainz-München 1983 (Bd. 1 – ss. 112; Bd. 2 – ss. 167). Matthias-Grüne-wald-Verlag; Ch. Kaiser Verlag.

Oryginalny tytuł tej dwutomowej książki *Circulos Biblicos (Kręgi biblijne)* wraz z niemieckim: *Vom Leben zur Bibel, von der Bibel zum Leben (Od życia do Biblii, od Biblii ku życiu)* tłumaczy doskonale treść i zamierzenia przedstawianej tu pracy, na którą składa się tekst czterdziestu spotkań biblijnego kursu.

Autor jest Holendrem z urodzenia, karmelitą, profesorem egzegezy i duszpasterzem pracującym w brazylijskiej diecezji Belo Horizonte. Książka stanowi owoc zebranych doświadczeń około siedmiuset grup biblijnych, pracujących zgodnie z m e t o d ą zaproponowaną przez jej Autora.

Na treść omawianej tu pracy składa się wprowadzenie metodologiczne, w którym omówiono strukturę i metodę pracy kursu biblijnego oraz pięć jednostek tematycznych (I. Einheit: Die Weisheit des Volkes; II. Einheit: Die Gleichnisse; III. Einheit: Die Bergpredigt; IV. Einheit: Die Person Jesu Chrysti; V. Einheit: Ein neuer Himmel und die neue Erde). Każda z jednostek poprzedzona jest obszernym i wnikliwym wstępem.

Roman Brandstaetter spisał swe doświadczenia związane z czytaniem Pisma św., będąc przekonany, że podobnie "jak istnieje możliwość umuzykalnienia człowieka o przytępionej wrażliwości, tak samo istnieją

środki umożliwiające wnikliwe i mądre czytanie Pisma Świętego¹. On sam staje się – dzięki spisaniu świadectwu – ogniwem w łańcuchu świadków i promotorów duszpasterstwa biblijnego²; jak wiemy, umiłowanie Biblii zawdzięcza swemu dziadkowi: "Mój dziadek na kilka dni przed śmiercią pozostawił mi w spadku testament: będziesz Biblię nieustannie czytał – powiedział do mnie. Będziesz ją kochał więcej niż rodziców... Więcej niż mnie... Nigdy się z nią nie rozstaniesz... A gdy zestarzejesz się, dojdiesz do przekonania, że wszystkie książki, jakie przeczytałeś, są tylko nieudolnym komentarzem do tej jedynej Księgi..."³.

Dobrze się dzieje, że Pismo święte jest kupowane i poszukiwane; coraz częściej także jest czytane. Z księgi potwierdzającej boskość Kościoła i historyczność postaci Chrystusa czy będącej źródłem poznania pierwotnego chrześcijaństwa i zbiorem wierszy na dogmatyczny "dowód z Pisma świętego" staje się coraz bardziej Księgą Życia Kościoła, zakorzenieniem.

Oczywiście Biblia jest słowem Bożym ("w księgach świętych Ojciec, który jest w niebie, spotyka się miłościwie ze swymi dziećmi i prowadzi z nimi rozmowę" – KO 21; por. 23), to znaczy, że Bóg jest partnerem dialogu, że włączył się w nasze życie i pragnie złączenia naszego życia z Nim. Od razu trzeba powiedzieć, że każda rozmowa jest umiejętnością, trzeba się jej uczyć, poznać prawa dialogu. Z tej racji należy poznać takie prawa dialogu, by odkryć obecność Chrystusa w naszym życiu, by być świadomym tej obecności, odnawiającej obecności. Nie chodzi więc o interpretację tekstu, ale o modlitwę, interpretację – w świetle Biblii – naszego życia, przemianę naszego życia. Cel ten można osiągnąć, ucząc się, stosując pewną metodę.

Za cel niniejszej prezentacji stawiamy sobie przedstawienie (1) struktury i metody pracy kursu biblijnego proponowanego przez Carlosa Mestersa oraz – tytułem przykładu – (2) przetłumaczenie (a) wprowadzenia do jednej z jednostek wraz z tekstem (b) spotkania.

1. Struktura i metoda pracy kursu biblijnego

W przekonaniu Autora jedynym i wystarczającym celem książki jest przyczynić się do tego, by w uczestnikach kręgu biblijnego wzrastało stopniowo przekonanie o obecności Boga w naszym życiu i o związaniu naszego życia z Bogiem. Tak więc chodzi o wytworzenie niezwykle mocnej więzi Boga z życiem i życia z Bogiem. W życiu wielu ludzi – jak wiemy – tego związku brakuje. Podkreśla się przy tym bardzo wyraźnie, że wskazane tu sposoby mają jedynie ukształtować wewnętrzną postawę członków kręgu, a nie rozwiązywać za nich problemów życia.

Postawa członków kręgu biblijnego (inicjatywa i wiara) winna charakteryzować się zrozumieniem, że to Bóg prowadzi z nami dialog w Biblii; zbytne zwrócenie uwagi na słowa Boże może doprowadzić do zapomnienia o Bogu, o daniu Mu odpowiedzi. Wydaje się nam, i to stanowi o tragizmie pomyłki, że wystarczy znaleźć sens słowa; nie zauważamy, iż słowa zobowiązują, domagają się czegoś od nas, że Bóg przez każde zdanie Biblii pragnie mieć dostęp do naszego życia. Słowa Boże tracą swój sens, jeśli zapomni się, że są one słowami dialogu, który nie ma nic wspólnego z trudnymi słowami, lecz ma wiele wspólnego z życiem, które jest już i tak wystarczająco ciężkie.

Wielu ludzi stwierdza, że czytając Biblię, niewiele rozumieją, tak że czytanie to pozbawione jest jakiegokolwiek sensu. Autorowi przedstawianej tu książki przypomina to stwierdzenie podobne mu, tak często słyszane: "moje życie nie ma sensu". Tak w pierwszym, jak i drugim przypadku argumenty nie stanowią o zmianie postawy. Człowiek, który wypowiada zdanie o braku sensu życia, objawia tęsknotę za czułą i serdeczną osobą. Podobnie jest z Biblią. Powiedzenie, że Biblia nie stanowi dla kogoś księgi życia, oznacza, że po części przeszkoda tkwić może w zrozumieniu trudnych passusów, ale tylko po części. W istocie brakuje światła w oczach, które pochodzi od pełnej czułości i serdeczności obecności Tego, który wypowiada słowa Biblii. Ponieważ czytający nie ma pojęcia o tej obecności, przeto słowa nie mają sensu; celem więc tej książki jest przyczynienie się do wzrostu poczucia, że za słowami Biblii stoi ktoś, kto dobrze mnie zna, chce ze mną rozmawiać i w moim życiu był o wiele wcześniej, niż zacząłem czytać Biblię. I to przekon-

¹ *Krąg biblijny*. Warszawa 1977 s. 7-8.

² J. K u d a s i e w i c z. *Biblia w duszpasterstwie*. V: *W spotkaniach biblijnych*. EK II 428-431.

³ *Krąg biblijny* s. 10.

nanie jest światłem dla oczu, które dozwoli dojrzeć związek Biblii z życiem: "Biblia i życie winny być wzajemnie ze sobą związane, ponieważ są jak dwie gałęzie wyrastające z tego samego drzewa; biorą początek z Boga. Kto dozwala na ich złączenie, ten potrafi zauważyć Boży obraz w wydarzeniach, o których opowiada Biblia, a także odkrywa pełną miłości obecność Boga we własnym życiu" (s. 15). Ujmując rzecz krótko: celem tej książki jest doprowadzenie do stwierdzenia, że "Biblia i życie posiadają ten sam korzeń: Boga!".

Po uwagach wstępnych dotyczących wskazania na związek, jaki istnieje między Biblią a życiem, Autor podejmuje zagadnienie powodzenia kręgu biblijnego. Zależy ono od uczynienia zadość czterem założeniom:

1) w grupie, która się spotyka, winna być przynajmniej jedna osoba, która zaznajomiła się z treścią tej książki;

2) wszyscy uczestnicy traktują swe życie poważnie i mają dużo dobrej woli;

3) każdy jest przekonany o tym, że są takie dziedziny życia, które zna tylko on i może nimi obdarować innych;

4) winien być ktoś kierujący kręgiem, moderator, który będzie troszczył się o całość, kierował i prowadził. Statek bez kierującego zbacza z kursu i może się rozbić.

Pierwsza część kręgu biblijnego związana jest postawieniem jakiegoś problemu życia (jest on przedstawiony każdorazowo w jednostce stanowiącej tekst spotkania); tak więc rozpoczyna się wymianę opinii na temat przedstawionego problemu. Nie chodzi przy tym o ich mnożenie i wymianę opinii na ich temat, lecz o wypracowanie umiejętności ich zauważania i szukania ich rozwiązania; chodzi zatem o znalezienie błędu, poznanie przyczyny. W tym mają pomóc umieszczone w jednostce pytania.

Biorący udział w kręgu biblijnym jest przekonany o tym, że Jezus Chrystus przyszedł po to, by nadać życiu kierunek: "Ja przyszedłem po to, aby [owce] miały życie i miały je w obfitości" (J 10, 10). Wsparci tą wiarą otwieramy Biblię, by właśnie tam znaleźć Boże wskazania odnoszące się do poprawy naszego życia. Biblia jest mapą, ukazuje drogi, miejsce, do którego winniśmy dojść, dozwala na poznanie wartości rzeczy i osób, orientuje w tym, co w naszym życiu jest prawdziwe, a co fałszywe. Wskazuje na te wielkie prawdy i wartości, które sprawiają, że nasze życie złączone z Bogiem staje się coraz bardziej godne i ludzkie.

Powstaje od razu pytanie, dlaczego spotkanie zaczyna się nie od lektury tekstu biblijnego? Autor publikacji jest przekonany, że "lud Biblii stawiał wiele pytań związanych z życiem, nim zaczął pisać księgę. Z Bożą pomocą szukał i znajdował odpowiedzi. Spisał te pytania i odpowiedzi i w ten sposób powstała Biblia, którą znamy. Gdyby nie te pytania, nie mielibyśmy Biblii. To samo dotyczy nas dzisiaj" (s. 19).

Lekturę tekstu biblijnego, następującą po lekturze tekstu "z życia", winna poprzedzać cisza i prośba o pomoc Ducha Świętego (pieśń, modlitwa spontaniczna, odmówienie "Ojcze nasz"). Tekst biblijny winien być przez wszystkich zrozumiany, tak że istnieje możliwość powtórnego przeczytania. Po odczytaniu winna nastąpić cisza, która jest częścią integralną spotkania: umożliwia ona przyjęcie słowa w głębię bytu.

Centralną część kręgu biblijnego stanowi umiejętność wspólnego złączenia słowa Bożego z życiem. Pomocne okazuje się tu stawianie pytań; na każde z nich winni wszyscy odpowiedzieć, szanując opinię każdego i dyskutować otrzymaną odpowiedź. Sposób prowadzenia tej części kręgu winien pomóc w znalezieniu odpowiedzi.

Spotkanie winno zakończyć się dziękczynieniem wyrażonym pieśnią lub modlitwą.

Osoba kierującego spotkaniem, moderatora, jest akcentowana, a to z tej racji, że odgrywa on ważną rolę. Winien pamiętać, że pełni rolę przewodnika, a nie szefa. On sam winien dobrze przygotować spotkanie i rozważyć kierować jego przebiegiem. Nie należy się dziwić, że jedno spotkanie tematyczne może być rozważane podczas dwu lub trzech kręgów biblijnych.

2. Tłumaczenie wprowadzenia do jednostki tematycznej i tekstu spotkania

Całość prezentowanego w tej książce kursu biblijnego składa się z pięciu jednostek tematycznych (określa się je mianem "Einheit") i czterdziestu spotkań. Tu, dla przykładu, podamy streszczenie tekstu wprowadzenia do jednostki i tłumaczenie tekstu spotkania. Podejmujemy tłumaczenie wprowadzenia do pierwszej jednostki tematycznej (I. Einheit: Die Weisheit des Volkes) i pierwszego spotkania (O przyjaźni), które ujęte jest w jednostce grupującej spotkania od pierwszego do czwartego i objętych tytułem "Uczyć się od życia" (Treffen 1-4: Vom Leben lernen).

a) We Wprowadzeniu do tej części Autor wspomina o pięciu podstawowych zasadach, które są niezmienne ważne dla pomyślnego przebiegu kursu biblijnego. Oto one: (1) "Duch Pański wypełnia ziemię"

(Mdr 1, 7); (2) Bóg towarzyszy nam na drodze życia; (3) łaska zakłada naturę; (4) Biblia służy nam jako norma; (5) wiara Kościoła pozwala na poprawne odczytanie Biblii. Wydaje się, że należy przynajmniej parę zdań poświęcić każdej z przedstawionych zasad.

Ad 1. Duch Pański jest obecny. Zawsze i wszędzie (por. Rdz 1, 2. 7). Jego rolą jest skierowanie stworzenia, historii, życia nas wszystkich na Chrystusa; jest on "nasieniem przyszłości", w nas złożonym (Rz 8, 20-25). Odkrycie prawdy o obecności Ducha Świętego w każdym z nas równa się odkryciu nadziei, przyszłości, ewangelii. Musi spaść z oczu zasłona przesłaniająca światło (2 Kor 3, 16-17).

Ad 2. Bóg kroczy z nami po drodze przez historię. Prawda ta wydaje się korzeniem wszystkich prawd. Pozwala nam na wypełnienie siebie radością i odwagą; nie jesteśmy sami, bo nasz najlepszy przyjaciel nam towarzyszy. Nasza historia jest historią zbawienia, historią Bożej obecności, mimo że nie zawsze prawda ta jest przez nas przyjęta.

Ad 3. Jest to stare teologiczne powiedzenie. Bóg historię zbawienia rozpoczął z takimi ludźmi, jakich stworzył. Punktem wyjścia zbawiającego i wyzwającego czynu Boga jest ludzka natura, taka, jaka jest; a więc my wszyscy biedni ludzie ze swymi problemami, konfliktami i tęsknotami. Z nami jest tak jak z ewangelicznym drzewem, które nie dawało owocu. Ogrodnikiem, któremu zależy, by drzewo przyniosło owoc, jest Bóg. Pierworodny Chrystus (1 Kor 15, 20) sprawia, że drzewo staje się płodne.

Ad 4. "Wszelkie Pismo od Boga natchnione jest i pożyteczne do nauczania, do przekonywania, do poprawiania, do kształcenia w sprawiedliwości". Ono uczy "mądrości wiodącej ku zbawieniu przez wiarę w Chrystusie Jezusie" (2 Tm 3, 16. 15). Dlatego też możemy mówić, że Biblia jest normą, wzorcem naszej wiary.

Ad 5. Wiara Kościoła, a więc tych, którzy wierzą w Jezusa Chrystusa i wierzą Jezusowi, okazuje się pomocą w zrozumieniu testamentu Boga. Wiara Kościoła, a więc wiernych, a więc obecność Ducha Świętego, a więc zadanie i troska tych, którym zostało powierzone nauczanie w Kościele, zadanie, byśmy mieli czyste spojrzenie na Biblię; dokonać się to może tylko z pomocą Ducha Świętego (1 Kor 2, 11).

b) Problem drugi rozwiązywany w ramach Wprowadzenia to sens czytania Starego Testamentu. Dlaczego muszę zatrzymać się przy Starym, skoro nowe już jest? Poszukiwanie odpowiedzi na te pytania spowodowane jest tym, że tematy pierwszych ośmiu spotkań wyjęte są ze Starego Testamentu, przede wszystkim z Mądrości Syracha.

Odpowiedź zawarta jest w stwierdzeniu, że istnieją przecież nawet starożytne drogi, które do dziś są wykorzystywane. Trzeba jednak zatrzymać się i przy innych wyjaśnieniach:

(1) To prawda, że żyjemy w Nowym Testamencie. To prawda, że Chrystus już przyszedł. Ale czy przyjęliśmy Go tak bezwzględnie w swoje życie? Czy jesteśmy w stu procentach Chrystusowi? Czy stary człowiek rzeczywiście umarł? Czy w społeczeństwie, w którym żyjemy, wszystko jest zgodne z życzeniem Pana? Jeśli odpowiemy na te wszystkie pytania twierdząco, to wtedy nie ma potrzeby zagłębiać się w lekturze Starego Testamentu.

(2) Stary Testament jest niezawodnym przewodnikiem ku Chrystusowi. W naszym życiu i w życiu społecznym jest wszystko pomieszane: nowe ze starym, dobre ze złem. Dlatego potrzeba odczytania się w Starym Testamencie; lud Starego Testamentu odkrywał wciąż na nowo w swym życiu drogę do Nowego Testamentu.

(3) Autostrady oraz drogi o mniejszym znaczeniu mają pasy przeznaczone do jazdy pojazdów. Również droga życia, która prowadzi ku Chrystusowi, jest wielopasmowa. Zwróćmy uwagę na trzy "pasy" Starego Testamentu, które wiodą ku Chrystusowi; trzeba zawsze pamiętać, mimo rozróżniania, że są to jedynie trzy pasma tej jednej drogi:

P r z e s z ł o ś ć (to księgi historyczne, które mówią o dziełach Bożych, o tym, co Bóg uczynił);

P r z y s z ł o ś ć (księgi prorockie, w których zawarte są obietnice Boże; nadzieja, siła i odwaga wzrastają dzięki nim. Przyszłość rozjaśnia czas teraźniejszy);

T e r a ż n i e j s z o ś ć (księgi mądrościowe). Droga narodu izraelskiego to droga z Bogiem, rozwiązywanie codziennych problemów z Bogiem – zdrowia, nauki, mieszkania, pożywienia, ubrania, cierpienia, śmierci, stosunków z bliskimi, rodziny, bólu i rozkoszy życia. Wszystko to zostało opisane w księgach mądrościowych i dlatego pierwsze osiem spotkań to tematyka wyjęta przede wszystkim z Mądrości Syracha.

c) Na koniec Autor przystępuje do wyjaśnienia trzech spraw: (1) terminu "księgi mądrościowe" i tzw. literatury mądrościowej, (2) autora (autorstwa) Mądrości Syracha – Jezusa, syna Syracha i (3) problemu tłumaczenia. Nie przedstawimy toku dociekań, a to z tej przyczyny, że odnaleźć go można w naszych polskich komentarzach do literatury biblijnej

d)

Uczyć się od życia (Spotkania 1-4)

1. O przyjaźni

1. Lektura tekstu z życia

1.1 Zdarzenie współczesne "Gdyby to ktoś inny zrobił, zrozumiałbym, ale Gerard! Tego się nie spodziewałem. Był moim najlepszym przyjacielem! Nie rozumiem, jak mógł on naszą przyjaźń tak zdradzić. Rozgłosił wszędzie naszą tajemnicę jak gdyby nie bylibyśmy przyjaciółmi! Nie można było tego zrobić. Józef myślał, że można polegać na jego przyjaźni, ale zrozumiał, że nie. Słowa, którymi wyrażał swój ból, pokazują, jak wielkie jest jego rozczarowanie".

"Wino nowe, przyjaciel nowy – jeśli się zestarzeje – z przyjemnością wypijesz"
(Syr 9, 10 b)

1.2 Zdarzenie z czasów Biblii "Już was nie nazywam sługami, bo sługa nie wie, co czyni pan jego, ale nazwałem was przyjaciółmi, albowiem oznajmiłem wam wszystko, co usłyszałem od Ojca mego" (J 15, 15). Tak mówił Jezus w ów wieczór przed swoją śmiercią. Nie mógł żyć bez przyjaciół. Tak bardzo związał się przyjaźnią, że nie miał żadnych tajemnic. Ale i On przeżył wielkie rozczarowanie. W godzinie trwogi przyjaciele spali (Mt 26, 40). W godzinie zaareztowania rozpierchli się (Mt 26, 56), Piotr zaparł się Go (Mt 26, 69-74), Judasz sprzedał (Mt 26, 48). Słowa, które Jezus miał na ustach wskazują, jak wielkie było Jego rozczarowanie: "Judaszu, pocałunkiem wydajesz Syna Człowieczego?" (por. Łk 22, 48).

1.3 Dokonajmy pogłębienia zdarzenia z życia, by przekonać się, czy zdarza się także w naszym życiu.

Każdy, także Jezus Chrystus, wie, jak ważne jest mieć dobrych przyjaciół. Przyjaźń jest częścią życia. Nikt nie może żyć bez przyjaciela. O tym wiedzą wszyscy, czy w Boga wierzą czy nie. Gdy ktoś zniszczy przyjaźń, ten zadaje ranę nie dającą się uleczyć.

1. Proszę opowiedzieć przykład z waszego życia, w którym odczuliście wartość przyjaźni, a przyjaźń pomogła wytrwać w życiu!

2. Dlaczego uważacie, uważali Józef, Jezus Chrystus i my wszyscy, dobrą przyjaźń za coś ważnego?

3. Czego brakowało w przyjaźni Gerarda, Judasza i Piotra, że odważyli się opuścić przyjaciela i nie przyznać się do niego?

4. Czy ktoś z was doznał bólu z utraty przyjaźni? Proszę o tym opowiedzieć!

2. Lektura tekstu Biblii

2.1 Pragniemy usłyszeć, co na temat przyjaźni mówi Biblia.

Przyjaźń przynależy do życia; czyni je szczęśliwym. Dlatego też Bóg, któremu tak bardzo zależy na naszym szczęściu, sprawił, że w Biblii zostało spisane doświadczenie ludu o przyjaźni. Posłuchajmy, co On mówi:

Syr 22, 19-23

"Kto urazi oko, wyciska łzy,
kto urazi serce, odkrywa uczucie.
Kto rzuca kamieniem na ptaki, wypłasza je,
a kto łzy przyjaciela, zrywa przyjaźń.
Jeślibyś wyciągnął miecz na przyjaciela,
Nie martw się, jest bowiem droga powrotu;
jeślibyś otworzył usta na niego,
nie martw się, jest bowiem możliwość pojednania;
wyjawszy obelgę, wzgardę, wyjawienie tajemnicy i cios zdradliwy –
to wszystko oddali każdego przyjaciela.
Zachowaj wierność twemu bliźniemu w biedzie,
abyś z nim razem wzbogacił się w jego pomyślności.
W czasie niepowodzenia trwaj przy nim,
abyś, gdy przyjdzie do dziedziczenia, i ty miał w nim udział"

Syr 27, 16-21

"Kto zdradza tajemnicę, traci zaufanie
i nie znajdzie sobie przyjaciela.
Kochaj przyjaciela i bądź mu wierny,
a jeślibyś zdradził jego tajemnicę, nie usiłuj nawet biec za nim!
Jak bowiem człowiek stracił tego, kto mu umarł,
tak straciłeś przyjaźń bliźniego,
i jakbyś wypuścił ptaka trzymanego w rękach,
tak oddaliłeś bliźniego i już go nie odzyskasz.
Nawet nie biegnij za nim, bo jest daleko
i uciekł jak sarna z siodeł.
Rana może być opatrzona,
obelga darowana,
ale ten, kto wyjawiał tajemnicę, nie ma już nadziei".

2.2 Pragniemy teraz zgłębić treść orędzia, jakie zawiera w sobie Biblia.

1. Przy którym z usłyszanych zdań pomyślałeś: "Tak jest. To samo myślałem!" Opowiedz, dlaczego!
2. Przy którym ze zdań pomyślałeś: "Tego się nie spodziewałem!" Powiedz dlaczego i porozmawiaj o tym wspólnie!
3. Przeczytaj wiersz 23. Czy nie zauważasz, że chodzi w nim o interesowną przyjaźń? Czy taka przyjaźń jest dobra? Jeśli tak, to dlaczego? Jeśli nie, to dlaczego?
4. Czy przypominasz sobie jakieś wydarzenie z życia Jezusa, które wskazało, jak wielka była siła Jego przyjaźni? Opowiedz o tym!
5. Jezus Chrystus przyszedł po to, by dopełnić to, co w Starym Testamencie i w naszym życiu było niedoskonałe. Czy dokonał korektury interesownej przyjaźni? W jaki sposób?
6. Jeśli przyglądnijemy się społeczności ludzkiej, to co zazwyczaj powoduje rozbitcie przyjaźni między ludźmi?
7. Po tym, co usłyszałeś, co Biblia i życie mówią o przyjaźni, myśleliście, że wasze przyjaźnie są już doskonałe, czy też winny się rozwijać. Opowiedzcie, dlaczego?
8. W tym urywku Biblii mówiącej o przyjaźni nie było mowy o Bogu. To, co Bóg powiedział o przyjaźni, można odnaleźć w życiu, gdyż tak to już jest z konkretem życia. Dlaczego tak tu, jak i w wielu innych miejscach Biblia nie mówi o Bogu, ale o zdarzeniach życia?
9. Co można uczynić, by słowo przemienić w czyn?

•

Oczywiście, o wartości przedstawionej tu pracy przekonać się można po jej przeczytaniu. Wynika stąd konieczność jej tłumaczenia na język polski. Tak więc obok znanych metod czytania Biblii i refleksji nad nią⁴ (np. *lectio continua*, lektura studyjna, rozmowy biblijne, metoda Vestera) proponowany przez Carlosa Mestersa rytm pracy kręgu biblijnego okazuje się godny polecenia i upowszechnienia.

Marek Marczewski

⁴ L. B o u y e r. *Wprowadzenie do życia duchowego*. Warszawa 1982 s. 25-44.